

Højesteret og arbejdet med EU-ret

Højesteretsdommer, dr. jur. Jan Schans Christensen

Disposition for indlæg

1. Højesterets arbejdsform
2. EU-retlige spørgsmål under forberedelsen
3. EU-retlige spørgsmål under og efter hovedforhandlingen
4. Relevante EU-retlige kilder
5. Præjudicielle forelæggelser
6. Generelle temaer ved anvendelsen af EU-ret
7. Maastricht, Lissabon og Ajos
8. EU-Domstolens ctr. danske domstoles kompetence
9. Perspektivering

Højesterets arbejdsform

- Højesterets ankeudvalg og sagsforberedelsen i Ankeudvalget
- Sagsbehandlingen efter, at sagen er fordelt til afdelingen
- Dommernes forberedelse af sagen før hovedforhandlingen
- Særligt om 1. voterendes rolle
- Forberedelsen af domsudkast
- Voteringsprocessen
- Domsskrivningen

EU-retlige spørgsmål under forberedelsen

- Spørgsmål om forståelsen af EU-retten kan rejses af parterne, og Ankeudvalget kan træffe foreløbig afgørelse om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen
- Ankeudvalget kan også ex officio rejse spørgsmål om behovet for forelæggelse for domstolen
- Det forekommer (dog sjældent), at de dommere, der skal træffe afgørelse i sagen, inden hovedforhandlingens begyndelse beslutter, at spørgsmålet om præjudiciel forelæggelse må afgøres særskilt, og at sagen i øvrigt må udsættes

EU-retlige spørgsmål under og efter hovedforhandlingen

- Under hovedforhandlingen kan spørgsmål om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen indgå
- Forelæggelsesspørgsmålet vil i givet fald blive adresseret som led i voteringen
- Sagen kan herefter blive udsat på forelæggelse for EU-Domstolen, eller Højesteret kan finde, at det er unødvendigt med en forelæggelse og afgøre sagen endeligt

Relevante EU-retlige kilder (1)

- Traktater, herunder præambler
- Protokoller og erklæringer i forbindelse med traktater
- Sekundær regulering, herunder forordninger og direktiver
- EU-Domstolens praksis
- Generaladvokatens udtalelser

Relevante EU-retlige kilder (2)

- Andre EU-institutioners praksis og tilkendegivelser
- EU-soft law, herunder kommissionens fortolkningsbidrag
- Anvendelsen af EU-ret i dansk og udenlandsk gennemførelseslovgivning, herunder i lovforarbejder
- Dansk og udenlandsk juridisk litteratur

Præjudicielle forelæggelser (1)

- EU-Domstolens kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål omfatter (1) fortolkning af traktaterne og (2) gyldigheden og fortolkningen af retsakter udstedt af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer, jf. art. 267 TEUF
- Der er pligt til forelæggelse, hvis den nationale domstols afgørelse ifølge national ret ikke kan appelleres

Præjudicielle forelæggelser (2)

- Ej forelæggelsespligt, hvis fortolkning af EU-retten ikke er relevant ved den endelige afgørelse af sagen
- Ej forelæggelsespligt, hvis EU-Domstolen i en tidligere sag utvetydigt har afklaret retstilstanden (acte éclairé-doktrinen)
- Ej forelæggelsespligt, hvis EU-retten – under hensyntagen bl.a. til de forskellige sprogversioner, EU-Domstolens praksis og fortolkningsbidrag fra Kommissionen – ikke giver anledning til nogen rimelig tvivl (acte clair-doktrinen)

Præjudicielle forelæggelser (3)

- Tidsfaktoren ved præjudicielle forelæggelser
- Højesteret har i de seneste 5 år foretaget 3 forelæggelser
- Forelægger Højesteret for meget eller for lidt?

Præjudicielle forelæggelser (4)

- Kendelser, hvor Højesteret afviser præjudiciel forelæggelse, herunder krav til begrundelse, jf. EMRK art. 6
- Kendelser, hvor Højesteret beslutter at foretage præjudiciel forelæggelse består typisk af: Opsummering af sagens faktiske omstændigheder, det danske retsgrundlag, det EU-retlige retsgrundlag, parternes synspunkter, kortfattet begrundelse for, hvorfor spørgsmålene stilles, samt selve spørgsmålene

Præjudicielle forelæggelser (5)

- EU-Domstolen modtager gerne Højesterets forslag til, hvordan spørgsmålene skal besvares
- Højesterets praksis mht. besvarelse af spørgsmålene
- Undertiden løser EU-Domstolens besvarelse reelt sagen

Generelle temaer ved anvendelse af EU-ret

- Effet utile - EU-Domstolens betoning af EU's formål
- EU-Domstolens dynamiske fortolkningsstil ctr. traditionel dansk fortolkningsstil
- Princippet om EU-rettens forrang
- EU-konform fortolkning af bl.a. direktiver og contra legem forbeholdet

Maastrich, Lissabon og Ajos (1)

- Maastricht (U1998.800H): Proceduren i grundlovens § 20 var fulgt, men tvisten angik kravet i § 20 om suverænitetssafgivelse ”i nærmere bestemt omfang” – forbehold for tilfælde, hvor en retsakt, en regel eller et retsprincip i EU-Domstolens praksis ligger udenfor suverænitetssafgivelsen ifølge tiltrædelsesloven
- Lissabon (U2013.1451H): Proceduren i grundlovens § 20 var ikke fulgt, og tvisten angik, om den skulle have været fulgt – gentagelse af forbeholdet fra Maastricht-sagen

Maastrich, Lissabon og Ajos (2)

- Ajos (U2017.824H): Ifølge Højesterets flertal er direktivkonform fortolkning af FUL § 2a, stk. 3, ej mulig ved anvendelse af fortolkningsprincipper anerkendt i dansk ret (contra legem); flertallet mente endvidere, at tiltrædelsesloven ikke indeholder hjemmel til i en tvist mellem private parter at lade et uskrevent EU-retligt princip skabe pligter og fortrænge § 2a, stk. 3
- Afvejningen af hensynet til retssikkerhed og forudberegnelighed over for hensynet til aldersdiskriminationsforbuddet, når der er tale om private parter

EU-Domstolens ctr. danske domstoles kompetence

- Kompetencen til at prøve lovligheden af EU-retsakter
- Kompetencen til at prøve, om en EU-retsakt ligger indenfor den suverænitetetsafgivelse, som Danmark har foretaget

Perspektivering

- Er samarbejdet mellem Højesteret og EU-Domstolen hensigtsmæssigt?
- Er der en indbygget konflikt mellem den danske retstradition og dansk fortolkningsstil og EU-Domstolen fortolkningsstil ?

Tak for ordet